

Eduskunnan lakivaliokunta
lav@eduskunta.fi

Dnro K2026-13
26.3.2026

Lausuntopyyntönnö: HE 21/2026 vp, asiantuntijakuuleminen 27.3.2026

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE TYÖPERÄISTÄ HYVÄKSIKÄYTTÖÄ KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN MUUTTAMISESTA

Suomen Asianajajat kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen työperäistä hyväksikäyttöä koskevan lainsäädännön muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä.

Yhtenä Suomen Asianajajien sääntömääräisenä tehtävänä on seurata oikeuskehitystä maassa ja lausuntoja antamalla sekä aloitteita tekemällä tarjota kokemuksensa yhteiskunnan käytettäväksi. Suomen Asianajajien oikeuspoliittisen työn lähtökohta on oikeusvaltion turvaaminen. Lausunnoissaan Suomen Asianajajat pyrkii painottamaan oikeusvaltioperiaatteen toteutumiseen, oikeusturvaan sekä oikeuden saavutettavuuteen, perus- ja ihmisoikeuksien sekä asianajajakunnan itsenäisyyden ja riippumattomuuden turvaamiseen liittyviä näkökulmia.

Pyydettyinä lausuntona Suomen Asianajajat esittää seuraavaa.

LAUSUNTO

Suomen Asianajajat pitää ehdotettuja muutoksia pääosin kannatettavina. Muutosehdotukset selkiyttävät rikoslain tunnusmerkistöjä ja poistavat hajanaisuutta.

Syrjintäelementin poistaminen ja tunnusmerkistöjen selkeyttäminen

Suomen Asianajajat kannattaa ehdotusta kiskonnantapaista työsyrintää koskevan rikoslain säännöksen korvaamisesta uudella kiskontaa työelämässä koskevalla säännöksellä. Tällä hetkellä voimassa oleva sääntely on monella tapaa epäyhtenäistä: kiskonnantapaista työsyrintää ja törkeää kiskontaa sääntelevät pykälät on sijoitettu eri rikoslain lukuihin, minkä lisäksi kiskonnantapaisessa työsyrynnässä vaaditaan syrjintäelementin olemassaoloa, mikä törkeää kiskontaa koskevasta tunnusmerkistöstä puuttuu.

Ehdotettu uudistus syrjintäelementin poistamisesta tunnusmerkistöstä selkeyttää tunnusmerkistöä ja sen soveltamista, sekä tekee sääntelystä johdonmukaisempaa. Myös selkeästi säädetty perusmuotoinen ja törkeä tekemuoto, jotka molemmat on sijoitettu samaan työrikoslukuun, poistavat nykyistä hajanaisuutta.

Oikeushenkilön rangaistusvastuun laajentaminen

Suomen Asianajajat pitää kannatettavana, että oikeushenkilön rangaistusvastuu laajenee kattamaan myös työelämässä tapahtuvan törkeän kiskonnin. Nykytila, jossa oikeushenkilö voidaan tuomita kiskonnantapaisesta työsyrynnästä, mutta ei törkeästä kiskonnasta, on epäjohtonmukainen. Myös yrityksen vastuun tulee olla linjassa teon moitittavuuden kanssa, mikä ei tällä hetkellä toteudu.

Säännösten soveltaminen erityistilanteissa

Hallituksen esityksessä on tuotu esille, että uudistetun työelämässä tapahtuvaa kiskontaa koskevan sääntelyn tarkoituksena on kattaa myös esimerkiksi tilanteet, joissa työntekijältä on vaadittu työpaikan saamiseksi niin sanotun kynnyksrahan suorittamista. Sama koskee myös tilanteita, joissa asianomistaja on työsuhteen tarkoituksena työsuhteessa oleva kevytyrittäjä.

Nykykäytännössä vastaavat tilanteet jäävät pitkälti rikosoikeudellisen sääntelyn katveeseen. Uhrin/asianomistajan kannalta on tärkeää, että mainitut ja sinänsä toistuvat olosuhteet tulevat näkyviksi, ja että lainsäädäntö pystyy turvaamaan työntekijän oikeusturvan myös näissä tilanteissa.

Asianomistajan oikeus kärsimyskorvaukseen

Vaikka syrjäntäelementti ehdotetun sääntelyn myötä poistuisikin työelämässä tapahtuvien kiskontarikosten tunnusmerkistöistä, on kiskonta työelämässä edelleen uhria loukkaava teko. Suojattavina oikeushyvinä tulee jatkossakin pitää yhdenvertaisuutta ja ihmisarvoa, moitittavimmissa tapauksissa myös vapautta.

Tällä hetkellä voimassa olevat nimikkeet ovat oikeuttaneet uhrin vaatimaan häneen kohdistuneesta menettelystä vahingonkorvauslain 5 luvun 6 pykälän mukaista kärsimyskorvausta. Mikäli ehdotetut muutokset toteutetaan, on tärkeää varmistua siitä, että korvausmahdollisuus säilyy ennallaan, vaikka syrjäntäelementti poistuu.

ROL 2:1 a §:n mukainen avustajan määräys

Suomen Asianajajat katsoo, että asianomistajien mahdollisuus oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 2 luvun 1 a pykälän mukaiseen avustajaan tulisi olla olemassa myös kiskontaa työelämässä koskevissa asioissa, ainakin, mikäli kyseessä on teon törkeä tekemä. Avustajan määräämistä ei tulisi rajata vain menettelyihin, joiden epäilään täyttävän ihmiskaupparikoksen tunnusmerkistön. Käytännössä myös monet kiskontatapaukset sisältävät elementtejä, jotka rinnastuvat ihmiskauppaan. Tällaisia ovat esimerkiksi erilaisten uhrin ja tekijän välisten riippuvuussuhteiden hyväksikäyttäminen.

Suomen Asianajajat katsoo, ettei uhrin oikeusturva toteudu täysimääräisesti, jos hänen ei ole mahdollista käyttää usein pitkäksi venyvissä ja raskaassa prosessissa avustajaa. Vaikka kysymystä onkin hallituksen esityksessä sivuttu, jää avustajan määräystä koskevien edellytysten arvioiminen edelleen oikeuskäytännön määriteltäväksi.

Rajanveto kiskonnan ja ihmiskaupan välillä

Se, mihin raja uusien työelämässä tapahtuvaa kiskontaa koskevien säännösten ja ihmiskaupan välille asettuu, tulee muotoutumaan aikanaan oikeuskäytännössä. Tärkeää on varmistua siitä, etteivät uudistukset kavenna ihmiskauppasääntelyn soveltamisalaa.

Myös edellä mainittua kysymystä on käsitelty hallituksen esityksessä. Jatkossakin on huomattava, että esimerkiksi tilanteissa, joissa työntekijällä ei ole todellista mahdollisuutta kieltäytyä työnteosta tai lopettaa työntekoa, kyse on pakkotyöstä. Kiskonta työelämässä soveltuu sitä vastoin lievempiin hyväksikäyttötapauksiin, joissa riippuvuutta on hyödynnetty ilman vakavia vapautta rajoittavia elementtejä. Tällöin kyse voi olla esimerkiksi alipalkkauksesta.

Yhteenvetoa

Suomen Asianajajat pitää ehdotettuja muutoksia tervetulleina ja tarpeellisina.

Kuten edellä on todettu, toteutuessaan muutosehdotukset selkeyttävät rikosoikeudellista sääntelyä ja tukevat laajempaa työelämässä tapahtuvan hyväksikäytön torjuntaa. Keskeistä on kuitenkin samalla huolehtia siitä, ettei ihmiskaupan soveltamisalaa kaenneta uuden sääntelyn sivutuotteena.

Helsingissä 26. päivänä maaliskuuta 2026

SUOMEN ASIANAJAJAT

Niko Jakobsson
Pääsihteeri

LAATI

Asianajaja Tuuli Rehnberg, Vaasa
Asianajaja Tuomas Sunnari, Helsinki

Suomen Asianajajien lausunnot valmistellaan oikeudellisissa asiantuntijaryhmissä, joiden toiminnassa on mukana noin 150 asianajajaa. Tämä lausunto on valmisteltu rikosoikeuden asiantuntijaryhmässä.